

POPULARNONAUKOWE STRESZCZENIE PROJEKTU

Celem projektu jest określenie charakteru prawnego i treści pieczy naprzemiennnej w polskim prawie rodzinnym oraz ustalenie zasadności wprowadzenia do polskiego prawa rozwiniętej regulacji materialnoprawnej lub procesowej tej instytucji jako podstawowej formy opieki nad dzieckiem po rozwodzie lub w sytuacji rodziców żyjących w rozłączeniu. Piecza naprzemienna najogólniej oznacza okresowe przenoszenie miejsca pobytu dziecka między rodzicami. Hipoteza główna projektu brzmi: piecza naprzemienna nie oznacza wyłącznie układów symetrycznej opieki nad dzieckiem, a jej poprawne stosowanie przez sądy wymaga rozważenia przez sąd wielu indywidualnych czynników. Taka forma opieki dopuszczona jest przez przepisy kodeksu rodzinnego i opiekuńczego, lecz nie bezpośrednio, jako element tzw. planu wychowawczego. Samo pojęcie pojawia się w przepisach ustawy o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci, jednak bez jakiegokolwiek definicji czy dookreślenia. Podobnie w przepisach art. 582¹ § 4, 598²² i 756² § 1 pkt. 3 kodeksu postępowania cywilnego mowa jest o „orzeczeniu, w którym sąd określił, że dziecko będzie mieszkać z każdym z rodziców w powtarzających się okresach”. Można domniemywać, że powyższe regulacje dotyczyć mają właśnie pieczy naprzemiennnej, jednak także w k.p.c. określenie takie nigdzie nie pada. Tym samym w materii tej panuje duża niepewność prawna, prowadząca do różnego traktowania obywateli przez organy administracji publicznej i sądy, stąd potrzeba ustalenia charakteru prawnego i treści pieczy naprzemiennnej w polskim prawie.

W zagranicznych systemach prawnych już dawno regułą stało się pozostawianie władzy rodzicielskiej obojgu rozwodzącym się rodzicom, natomiast wyjątkiem od niej przyznanie władzy jednemu z rodziców przy ograniczeniu drugiego. Odpowiada to coraz silniejszemu na forum zagranicznym przekonaniu, że taka właśnie sytuacja jest najbardziej odpowiednia dla dobra dziecka i najlepiej gwarantuje interesy obojga rozchodzących się rodziców polegające na utrzymaniu więzi z dzieckiem. W związku z tym sądy coraz śmielej orzekają pieczę naprzemienną. O ile powierzenie władzy rodzicielskiej obojgu rodzicom od dawna nie budzi wątpliwości, o tyle kwestia dopuszczalności ukształtowania przez sąd pieczy naprzemiennnej dopiero ostatnio zaczęła być szerzej dyskutowana i już wzbudziła kontrowersje.

Podobnie jak w Polsce w systemach prawnych innych państw również brak jest formalnej definicji pieczy naprzemiennnej, np. w Wielkiej Brytanii, ale w ogólnym rozumieniu oznacza sprawowanie opieki nad dzieckiem przez każdego z rodziców w porównywalnych okresach czasu. Natomiast w krajach, w których pojęcie to zdefiniowano w systemie prawnym, np. w Stanach Zjednoczonych i Australii, wcale nie oznacza równego podziału czasu pomiędzy rodziców. Projekt ma w efekcie zmienić stereotypowe postrzeganie pieczy naprzemiennnej w proporcji 50/50. Badania obejmą nieznaną dotąd polskiemu prawu rozwiązania prawne dotyczące władzy rodzicielskiej rodziców żyjących osobno, które sprawdzają się w zagranicznych systemach prawnych, np. koncepcję *approximation rule* (sposób wykonywania władzy rodzicielskiej po rozwodzie, zaproponowany przez Amerykański Instytut Prawa, który polega na odwzorowaniu proporcji czasu, jaki każde z rodziców poświęcało na sprawowanie bieżącej pieczy nad dziećmi przed rozwodem na sytuację po jego orzeczeniu) czy *collaborative counselling* (ośrodki diagnostyczno-konsultacyjne służące rodzicom pomocą, łączące wsparcie z mediacją i terapią rodzinną).

Powodem, dla którego podjęta została ta tematyka badawcza jest toczący się proces unowocześnienia regulacji rodzinnoprawnych i ich dostosowywania do zmieniającej się rzeczywistości społecznej w Polsce. Plan badań składa się z czterech części o następujących tytułach: 1) piecza nad dzieckiem; 2) piecza naprzemienna – założenia ogólne; 3) piecza naprzemienna w regulacjach prawnych państw obcych; 4) praktyczne wyzwania poprawnej regulacji pieczy naprzemiennnej w przepisach prawach. Pierwszy etap dotyczy tła prawnego pieczy naprzemiennnej i ogólnej charakterystyki stosunków między rodzicami a dzieckiem. Szczególna uwaga zostanie poświęcona instytucjom władzy rodzicielskiej i odpowiedzialności rodzicielskiej oraz pojęciu dobra dziecka. Kolejny etap obejmuje istotę, rodzaje i warunki stosowania pieczy naprzemiennnej, ze szczególnym uwzględnieniem tzw. planu wychowawczego. W etapie trzecim uwzględnione zostaną różne systemy prawne, w tym przede wszystkim państw należących do Unii Europejskiej, ale także Australii, która poszczycić się może stosunkowo młodą i nowoczesną regulacją pieczy naprzemiennnej, oraz Stanów Zjednoczonych (na szczeblu federalnym, jak i poszczególnych stanów). Dalsza część projektu dotyczy m.in. syndromu alienacji rodzicielskiej, porwań rodzicielskich, teorii gniazda czy racjonalnego partnerstwa rodziców i dzieci w zakresie pieczy naprzemiennnej.

Projekt ma charakter uniwersalny, dotyczy bowiem wszystkich dzieci i ich rodziców na całym świecie.